

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

(חבוק ג' ו')

פרשת בשלח

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
18:28	17:52	17:00*	י-ם
18:23	17:49	16:57	ת"א
18:24	17:49	16:57	חיפה
18:27	17:52	17:00	ב"ש

* לנותנים 40 דק: 16:40

לך ה' הצדקה

חטאים ועוונות ובכל זאת הקב"ה זן ומפרנס אותנו ומזמן לנו את זיווגנו, ועם כל זאת ישנו איזה פסל מיכה בחיקנו, שאותו אנו נושאים עימנו, וחושבים שאנו הפועלים ועושים ומפרנסים, ובלעדי כוחנו לא היתה פרנסתנו מצויה, ובדין היה ח"ו שלא יתן לנו הקב"ה פרנסתנו, אך אינו עושה כן, אלא נותן וממציא לנו פרנסתנו בדרך כבוד וברוחה, וכאמור זה מה שקשה לפנינו לעבור על מידת הדין המקטרגת על מעשיו של האדם וליתן לנו שלא על פי מעשיו, ואע"פ שהאדם כופר בטובתו ותולה זאת באחרים הוא ממשיך וחונן ונותן, ועל זה בודאי ראוי לומר, לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים.

וכך ממש בזיווגו של אדם, ארבעים יום קודם יצירת הוולד יוצאת בת קול ומכרזת בת פלוני לפלוני, וזאת רק ההכרזה בעולם, אבל צופה הדורות מראש כבר קבע זאת בעת הבריאה פלונית לפלוני, וכידוע מה' אשה לאיש, וכמה נסים עושה הקב"ה למלאות הכרזה זו, מזמן אותם יחדו, נותן בליבם רגשי חיבה האחד לשני, וגם רצון והצלחה להקים בית ביחד, מסקל את כל הקשיים מן המסילה, וכל זה נכלל במה שאמרו מושיב יחידים ביתה, ופעמים רבות שהאדם כלל אינו ראוי מחמת מעשיו המקולקלים, אך הקב"ה לא משאירו רווק ומזמן לו את רעייתו איתה הוא מקים את ביתו, אבל האדם כלל אינו מרגיש בכל זה והוא חושב שהוא בחר בפלונית והיא רצתה אותו, וכאלו טענות הדומות ממש לפסל מיכה, הנותנות כח למישהו זר שבאמת אין בו כח לעשות דבר, ולכן דימו זאת רבותינו לקריעת ים סוף ממש שעל אף הכל הקב"ה קורע את הים וממציא לאדם את צרכיו.

וכבר ראינו אצל אדם הראשון שנתבע על כך שאמר האשה אשר נתת עמדי, ונקרא כפוי טובה, שכן האשה נבראה לעזרתו והוא רק מאשימה בחטאיו, ומי שאינו מודה על טובת האשה אשר נתן לו הבורא, אינו ענין רק לשלום ביתו של האדם ושלימות זוגיותו, אלא הוא כופר בטובת הבורא, ונושא את פסל מיכה בחיקו, [ואפשר שלזה התכוונו רבותינו (סנהדרין ל"ח): באומרם אדם הראשון כופר בעיקר היה, והיכן מצינו שכפר בעיקר, ולדברינו כיון שכפר בטובתו של מקום, וזה נחשב לו מעין כפירה בעיקר, (עין בן יהודע (שם)), וא"כ כאשר נודה לה' יתברך על נשותינו, יש בזה תיקון לחטא אדם הראשון, וזריקת פסל מיכה ידנו לתהומות הים, והוא מה שאנו אומרים שה' הוא הטוב והמטיב לכל, למרות כל מעשינו שאינם מתאימים להטבות שה' נותן לנו.

ולזה כיוונו רבותינו, להראותנו שאנחנו חיים בתוך נסי ים סוף ואיננו מכירים בהם ומעריכים אותם כפי ערכם הרם, והם נמצאים בעורק חיינו האשה והפרנסה, וא"כ בראותנו טובות אלו המקיימות אותנו, צריכים אנו להודות לבוראנו עליהם, ולהתבייש במעשינו הסותרים את מצוות בוראנו, שרק כאשר מכיר האדם בטובות הבורא מבין כמה אינו ראוי להם, ואז באמת נבין דברי רבותינו לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים.

בפרשתנו אנו קוראים על סוף הגאולה של ישראל, שכן שם נפטרו מן המצרים לחלוטין, והנה עם כל הנסים והנפלאות שהיו ביים, רבותינו במדרש (תנחומא כי תשא אות י"ד) מעמידים אותנו לכאורה על דבר צדדי, אך כאשר נעייין בו נראה שהוא מהותי ביותר, וכך אמרו: רבי יוסי אומר יש בושה גדולה מזו!! ישראל עוברין ביים סוף ופסל מיכה עובר עמהם, שנאמר (זכריה י"א) וְעָבַר בַּיָּם צָרָה, והים נקרע לפניהם, הוי לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים. עכ"ל. והיינו בעת קריעת ים סוף שעם ישראל ראו את התגלות השכינה באופן המפליא ביותר, עד שכל אחד מישראל אמר זה אלי ואנוהו, ואפילו עוברים במעי אימן זכו וראו את השכינה, ואפילו שפחה על הים ראתה מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, וכל זה נכלל במה שאמרה התורה (שמות י"ד ל"א) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה, ועם כל זאת בתוך כל ההתגלות הגדולה הזו, הולך לו מיכה ופסל בחיקו, עבודה זרה ממש, הסותרת את כל מציאות עבודת ה' יתברך, ובכל זאת קרע הקב"ה להם את הים ועשה להם נסים ונפלאות.

ובזה נראה לבאר מה שאמרו רבותינו (פסחים ק"ח.) קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, שכן כתוב בתהלים (קל"ה כ"ה) נותן לחם לכל בשר, ונסמך לו באותו מזמור הפסוק (שם י"ג) לגוזר ים סוף לגוזרים. [עין שם במהרש"א שהקשה הלא הרבה פסוקים מפרידים ביניהם ואיך אפשר לומר שנסמכו, ואם מפני ששניהם נאמרו במזמור אחד שיאמר א"כ כמכת בכורות או כשאר דברים שנוכרו באותו מזמור, ונלע"ד שפירוש הדבר שבפרשתנו נסמכו קריעת ים סוף לירידת המן, שבו נתן לחם לכל בשר במדבר, ועו"ע בספר בן יהודע (שם)]. וכן אמרו חז"ל (סוטה ב): אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן וקשין לזווגן כקריעת ים סוף שנאמר, אלוקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות. וצריך להבין באיזה צורה קשה הדבר לפני הבורא יתברך, הלא הוא הכל יכול ולא נמנע דבר מלפניו, הוא הבורא יוצר ועושה, וכאשר יחפוץ יעשה, וא"כ מה קשה לפניו.

ואולם ע"פ המדרש שהבאנו, שבעת שנקרע הים היו בעם ישראל חטאים, ולכן גם הים לא רצה להקרע, וכמו שטען הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, מדוע אקרע בפני אלו ואכסה את אלו, ובכל זאת הקב"ה עבר על מידתו שהנהיג בעולם שאינו עושה נסים לבעלי חטאים, וזו היתה קשה לפניו. וכך הוא ממש גם במזונותיו של אדם וזיווגו, שכן רוב בני האדם בעלי חטאים והקב"ה ממשיך לזון ולפרנס אותם, וממציא להם פרנסתם בנסים גדולים ממש כקריעת ים סוף, ביד גדולה, מזמן את כוחם ועבודתם ובעלי מלאכה שיצטרכו אותם, ונותן להם שכל ותבונה ועוד הרבה הרבה גורמים בהם פרנסתם תלויה, והקב"ה מסדר את הכל ומזמין להם פרנסתם.

וכאשר נתבונן במה שאמרו רבותינו שבעת קריעת ים סוף היה עימם פסל מיכה, ודימו זאת לזיווג האדם ופרנסתו, א"כ נראה לומר שדברים אלו אינם אמורים לומר רק על מציאות ישראל ביים סוף אלא מציאותנו בכל עת ורגע, שגם לנו כאמור יש

בחסות
לוח ניסן
 מסכים וייעוץ
 לבריאות ושימור
 077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

הצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולהבדיל לעיני המרוחמת: מרים ואקנין בת עישה, ח' שבט תשע"ו, תנצב"ה.

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות ליום שבת (המשך, תפלת מוסף)

במוספין בלבד. עכ"ל. ובביאור עתים לבינה (אות ק"ס) פירש שבתפלת מוסף ישנו פרסום גדול יותר משחרית, שאז כבר כולם נמצאים.

קסז. והנה מדבריו אנו למדים שהמילים "אני ה' אלוקיכם" שאומרים בקדושה מרמזות לסוף קריאת שמע, ואין איש שם על לב על כך, ואמנם בסדורי האשכנזים דבר זה בא לידי ביטוי יותר, שכן כל ההקדמות החזון אומר ואת עיקר הקדושה ומה שנלוה אליה אומרים ביחד החזון והקהל, והנה פסוק שמע ישראל אותו כולם [ובזה נוהגים גם הספרדים], וגם את המילים אני ה' אלוקיכם כתוב בסדוריהם שאומרים כולם, והוא מופרד מהקטע הקודם לו "הוא אלוקינו", וכך יכולים לשים לב שאלו מילים החותמות את הקריאת שמע, אמנם אצל הספרדים הוא מופיע כסוף הקטע של "הוא אלוקינו הוא אבינו", כך שאומר אותו השליח צבור לבד או אפילו כולם אבל מבלי הרמת קול מיוחדת, ובכלל לא שמים לב למילים אלו, וגם בבתי כנסיות של האשכנזים כיום אין שימת לב מיוחדת ולא יודעים זאת, ולכן מן הראוי להדגיש בסדורים שזו חתימת הקריאת שמע, ולכוין לפרסם הנס שנתבטלה הגזירה וכיום אנחנו קוראים את כל הקריאת שמע מתחילתה ועד סופה במקומה הראוי לה.

קסח. כתב האבודרהם (סדר תפלת שחרית עמ' קע"ו) שאחר חזרת מוסף אומר השליח צבור קדיש תתקבל, ונהגו בספרד שאומרים פרק אחד ממסכת שבת ובימים טובים פרק אחד מענין המועדים ואחריו היו אומרים אמר ר' יהודה אשרי מי שעמלו בתורה וכו', למוד תורה הרבה וכו', ר' חנניה בן עקשיא וכו', ונראה שמאחר שלמדנו תורה אנו נוהגים לומר מאמרים בשבח לימוד התורה, ומה גם שלא ניתנו שבתות וימים טובים אלא כדי שיעסקו בתורה, ועל ידי מאמרים אלו אנו מחזקים ידי העם לעסוק בתורה ביום השבת, ואמנם כיום אין נוהגים לומר פרקי שבת בשבת ולא פרקי מועד במועד, ומ"מ נשארו הפסוקים שאומרים לאחר מכן, וכנראה לעודד אותנו לעסוק בתורה לאחר התפלה או הסעודה. ומנהג הספרדים כמו כן לומר קודם הפסוקים הנזכרים את המשנה בסנהדרין (פ"י מ"א) כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ולא מצאתי מקור לזה בדברי הראשונים. [ואולי מפני שהיו לומדים פרקי משניות, וקודם לימוד פרקי אבות היו נוהגים לומר משנה זו וכמו שכתבו הראשונים, עיין בספר המנהיג (שבת עמ' ק"ז), וכן באורחות חיים (מנחה של שבת אות ז), וכתבו הטעם שלא לרפות ידי בעלי תשובה ועמי הארץ שאינם עוסקים בתורה, ע"ש, ומשם למדו לכאן]. ומ"מ מנהג האשכנזים להתחיל כבימות החול מקוה אל ה', וכן נהגו בסדורי הספרדים הקדמונים. [עיין חסד לאברהם טוביאנה דף ק"ח ע"ב], ואולם כבר לפני כמאתים שנה בסדור בית מנוחה (דף רב ע"א) רואים שמנהג הספרדים היה לומר את כל ההקדמות הללו].

קסד. כתב רבנו האר"י (שער הכוונות דף עד ע"א) שבעת אמירת אי"ה צריך לדלג ברגליו כמו בעת אמירת קדוש קדוש קדוש וכו', לרמוז אל עליה שיש אל המלכות במוסף, ויכוין אל תוספת הנשמה שמבחינת היום. וכתב הבן איש חי (ש"ש תולדות כ"ג): וכשאומר החזן תיבת איה יאריך בה הרבה, כדי שכל אדם יכוין אותה שעה לקבל תוספת נשמה של בחינת היום, וקבלה זו צריכה להיות בתיבת איה דוקא, לכן צריך השליח ציבור להאריך בה בניגון. ואם האדם עודנו בעמידה בלחש, ושמע ששליח ציבור אומר קדושה, ישתוק וישמע ויכוין בהרהור הלב בקבלת תוספת נשמה בתיבת איה. עכ"ל. [מנהג הירושלמים שכל הקהל מרימים קולם ומנגנים באמירת אי"ה, וא"כ אינו צריך לכוין באמירת האי"ה של השליח צבור, אלא כל אחד בעת אומר אי"ה יכוין לקבלת הנשמה, ואולם מלשון הבא"ח נראה שרק השליח צבור אומר אי"ה, וכך באמת מנהג האשכנזים בתפלתם, ועוד עדות גם מהספרדים, ולכן יכוין השומע בעת אמירת הש"צ איה, וגם אם הש"צ אינו מנגן באמירת אי"ה מ"מ יתעכב מעט בכדי שיספיקו הקהל לכוין לקבלת תוספת הנשמה, ומלשון רבנו האר"י (שם) יש משמעות לכאן ולכאן, ומ"מ נראה שאם החזן מיהר, יאמר הוא אי"ה ויכוין לקבל תוספת הנשמה כאמור].

קסה. עוד נהגו לומר בסדר קדושה של מוסף של שבת פסוק שמע ישראל וכו', ודע שלפי רבנו האר"י (שער הכוונות שם) צריך לכוין באומר אחד של שמע ישראל למסור נפשו על קדוש השם, וזה גורם יחוד עליון. והביא דבריו הבא"ח (סו"פ תולדות) וכתב: ואשרי הזוכה לעשות קבלה זו באמת ובתמים, ועליו תבא ברכת טוב. ע"כ. וכפי דברי המקובלים תמיד כשיש ענין במסירות נפש, צריך למסור נפשו על קדוש השם בארבע מיתות בית דין, ואם רוצים לעשות קבלה זו בתמים, צריך לדמות בנפשו שמוכן ממש לקיים בעצמו מיתות אלו על קדושת שמו יתברך.

קסו. וכתב בספר העיתים [סימן קצ] לאחד מרבותינו הראשונים הקדמונים רבנו יהודה בר ברזילי אלבצלוני זצ"ל, וכ"כ האבודרהם (סדר שחרית של שבת עמ' קע"ו) בשם הגאונים [וז"ל: ומה טעם תיקנו חכמים להוסיף בקדושת מוסף פסוק שמע ישראל שהיא תחילת קריאת שמע, וכן את המילים "אני ה' אלוקיכם" שבהם חותמים את הקריאת שמע וכו', מפני שנגזרה גזרה על שונאי ישראל שלא לקרות קריאת שמע כל עיקר, היה אומר אותה שליח צבור בהבלעה בעמידה בכל תפלה בשחרית בין בחול בין בשבת, וכיון שבטלה הגזרה והיו פורסין על שמע כתקנה ומתפללין, בקשו לסלקה כל עיקר שהרי חזרה קריאת שמע למקומה, ודקדקו חכמים שבאותה דור וקבעו אותה במוסף שאין בה קריאת שמע מפני שני דברים: אחת, לפי שאין בתפלת המוספין קריאת שמע כמו בשחרית, ותקנו שישלשו אף במוסף כדרך שישלשו הקדושה כקדושא דסדרא, ועוד עיקר התקנה כדי שיתפרסם הנס לדורות והאיך נתבטל השמד והטעם

halicot.olam.55@gmail.com או לכתובת - צפניה 47 ירושלים

לעילוי נשמת איש החסד מוכה הרבים ר' יצחק ענבי ז"ל בן נעמי נעימה שתחיה, ב' שבט תשפ"ג, תנצב"ה.